

DOI : 10.33274/2079-4819-2018-69-2-111-121

УДК: 001.11:(379.8:[332.122:379.8])(045)

Снігур К. В.,
асистент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: snigur@donnuet.edu.ua

**РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ:
СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТОВНІ АСПЕКТИ ДЕФІНІЦІЇ**

UDC: 001.11:(379.8:[332.122:379.8])(045)

Snihur K. V.,
Assistant Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine
e-mail: snigur@donnuet.edu.ua

**RECREATIONAL RESOURCES:
NATURE AND CONCEPTUAL ASPECTS OF DEFINITION**

***Мета.** Мета статті — систематизація теоретико-методологічних підходів та уточнення дефініції «рекреаційні ресурси» з урахуванням принципів стратегії розвитку туризму і курортів в Україні.*

***Методика.** Основні наукові результати дослідження одержано з використанням комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: теоретичного узагальнення, факторного аналізу (для дослідження змістовних аспектів дефініцій «рекреація», «ресурси», «рекреаційні ресурси»), системного аналізу та синтезу (для систематизації теоретико-методологічних підходів щодо трактування дефініції «рекреаційні ресурси»), абстрактно-логічного методу (для встановлення зв'язків між дефініціями «рекреація», «ресурси» та «рекреаційні ресурси») та абстрактно-теоретичного методу (для обґрунтування дефініції, теоретичного узагальнення й формування висновків).*

***Результати.** У процесі дослідження встановлено фактори, що впливають на складність визначення дефініції «рекреаційні ресурси»: по-перше, рекреаційні ресурси — це категорія історична, оскільки залежно від зміни певних історичних умов відбувається поява нових видів рекреаційної діяльності, що, у свою чергу, призводить до змін уявлень як щодо необхідного обсягу ресурсів, що використовуються, так і щодо їхнього якісного складу та генезису; по-друге, визначення дефініції «рекреаційні ресурси» залежить від рівня організації рекреаційної діяльності і від того, здійснюється вона в межах одного рекреаційного підприємства, рекреаційного району чи рекреаційної галузі в цілому. У результаті дослідження систематизовано теоретико-методологічні підходи щодо визначення сутності дефініції «рекреаційні ресурси» та виявлено її змістовні аспекти. На основі аналізу зв'язків між дефініціями «рекреація», «ресурси» та «рекреаційні ресурси» й узагальненні існуючих наукових розробок щодо їхнього змісту уточнено сутність дефініції «рекреаційні ресурси».*

***Ключові слова:** рекреація, рекреаційна діяльність, ресурси, економічні ресурси, природні ресурси, рекреаційні ресурси.*

Постановка проблеми. Розбудова національного рекреаційного господарства та вдосконалення системи управління ним вимагає наукового підходу до розв'язання проблеми виявлення й ефективного використання рекреаційних ресурсів. Адже якщо

© К. В. Снігур, 2018

на рахунок їх ролі та значення як важливого складника розвитку національної економіки, думки однакові, то щодо трактування сутності дефініції «рекреаційні ресурси» існує певна поляризація думок. Незважаючи на значний інтерес з боку наукової спільноти, на сьогодні не існує досліджень, що були б присвячені систематизації теоретико-методологічних підходів до розуміння сутності рекреаційних ресурсів. Уточнення дефініції «рекреаційні ресурси», визначення її сутнісних та специфічних ознак дозволить підійти до забезпечення ефективного і комплексного використання наявних рекреаційних ресурсів, що, у свою чергу, сприятиме прискоренню соціально-економічного розвитку регіонів і держави в цілому, підвищенню якості життя населення та популяризації України у світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження теоретичних основ дефініцій «рекреація» та «ресурси» присвячено праці багатьох учених, серед яких М. С. Нудельман [2], О. О. Бейдик [3], В. С. Преображенський, І. В. Зорін, В. А. Квартальнов, Ю. А. Веденін [4], Н. І. Верхоглядова та О. Б. Письменна [5], А. Г. Загородній та Г. Л. Вознюк [6], О. І. Апаршина [7], Г. О. Закаблук [8]. Еколого-економічний підхід до сутності дефініції «рекреаційні ресурси» лежить в основі праць М. С. Мироненка, І. Т. Твердохлебова [9], С. П. Кузика [10], О. О. Любіцевої [11]. З позицій функціонального підходу сутність дефініції розглядається у працях В. С. Преображенського, І. В. Зоріна, В. А. Квартальнова, Ю. А. Веденіна [4], І. В. Смаля [12], М. П. Мальської, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич [13]. Територіальний підхід прослідковується у працях М. С. Нудельмана [2] С. М. Шепетюк [14] М. І. Борушака [15].

Мета статті — систематизація теоретико-методологічних підходів та уточнення дефініції «рекреаційні ресурси» з урахуванням принципів стратегії розвитку туризму і курортів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для відображення змістовного наповнення дефініції «рекреаційні ресурси» варто здійснити її розгляд в розрізі дефініцій «рекреація» та «ресурс».

У Новому тлумачному словнику української мови зазначено, що дефініція «рекреація» походить від латинського «recreatio» — відновлення сил і трактується як відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності [1].

За М. Нудельманом, під рекреацією розуміється процес відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, який забезпечується системою заходів і здійснюється у вільний від роботи час на спеціалізованих територіях [2]. Економічну сутність рекреації автор вбачає у тому, що вона призводить до збільшення тривалості періоду збереження повноцінної працездатності, що веде до збільшення фонду робочого часу. Крім того, М. Нудельман визначає такі економічні функції рекреації: прискорення розвитку господарської структури країни та окремих її регіонів; збільшення зайнятості населення за рахунок рекреаційного обслуговування; істотний вплив витрат населення на користь рекреаційних районів; підвищення ефективності міжнародного туризму як джерела надходження іноземної валюти [2].

О. Бейдик визначає рекреацію як форму соціального руху і антропогенного впливу на природні комплекси, мета якого полягає у відновленні людиною психофізичної енергії, втраченої в процесі трудової, навчальної, побутової діяльності [3]. Автор аргументовано наводить такі економічні параметри рекреації: по-перше, рекреація належить до невиробничої сфери; по-друге, рекреація тісно пов'язана з природним середовищем; по-третє, економічні параметри рекреації тісно пов'язані з видом рекреаційного ресурсу і, відповідно, з економічними характеристиками стану рекреаційних районів.

Крім цього, дефініція «рекреація» використовується для характеристики галузі національного господарства, пов'язаної з освоєнням території для відпочинку, лікування (реабілітації) і туризму, спрямованої на розвиток, відпочинок і оздоровлення, вдосконалення і розвиток особистості.

В. Преображенський наголошує, що рекреація — це галузь, діяльність підприємств якої спрямована на задоволення рекреаційних потреб населення. Кінцевими продуктами цих підприємств він вважає рекреаційні послуги, основна функція яких полягає у задоволенні комунально-побутових і природно-фізіологічних потреб рекреантів [4].

Виходячи із вищезазначеного, під рекреацією варто розуміти систему заходів, що пов'язані з використанням вільного часу людей для їх оздоровчої, культурно-ознайомичої і спортивної діяльності на спеціалізованих територіях, які знаходяться поза їх постійним помешканням.

Щодо дефініції «ресурси» (від фр. resource — допоміжний засіб), то відповідно до Нового тлумачного словника української мови, це означає запаси чого-небудь, які можна використати в разі потреби; кошти, цінності, можливості [1]. Ресурси в економіці — це реальні запаси всіх видів чинників, що можуть бути залучені до процесу виробництва матеріальних і нематеріальних благ.

Н. Верхоглядова та О. Письменна пропонують розглядати під ресурсами сукупність елементів, які можуть бути використані людиною для життєдіяльності та залучені до процесу праці для виробництва різноманітних споживчих вартостей [5].

За визначенням Г. Вознюка та А. Загороднього, ресурси — це запаси, цінності, можливості та джерела їх формування [6]. Запаси, на їх думку, є основною складовою — матеріальною частиною ресурсів.

Враховуючи різноманітність ресурсів та підходів до їх класифікації, О. Апаршина відзначає, що всі ресурси можуть бути розглянуті за такими ознаками: за походженням, за фізичним змістом, за способом відтворення, за призначенням у процесі виробництва, за ступенем використання у виробничому процесі. Однак найбільш поширеною є класифікація ресурсів за походженням та фізичним змістом. Класифікація ресурсів за фізичним змістом передбачає їх поділ на чотири основні види: матеріальні, людські, фінансові та інформаційні [7].

Г. Закаблук стверджує, що за походженням ресурси класифікують за такими ознаками: природні та економічні. У свою чергу економічні ресурси поділяються на матеріальні, трудові та фінансові, а природні — на мінеральні, енергетичні, водні, земельні, біологічні, кліматичні та рекреаційні [8].

Тобто природні властивості певної території, які визначаються її географічним розташуванням та фізико-географічними характеристиками, і є, за сутністю, природними благами і створюють передумови розвитку рекреаційної діяльності. Однак в цьому логічному ряді як компоненти рекреаційної діяльності відсутні об'єкти етнічної, матеріальної та духовної культури, що призводить до визначення сутнісних особливостей та специфічних ознак рекреаційних ресурсів.

Сутність дефініції «рекреаційні ресурси» С. Кузик трактує як об'єкти та явища природного й антропогенного походження, які використовують або можуть бути використані для рекреаційної діяльності. Автор наголошує, що особливість рекреаційних ресурсів в першу чергу полягає у властивості відновлювати та розвивати фізичні і духовні сили людини. [10].

М. Нудельман відносить до рекреаційних ресурсів «природні територіальні комплекси, окремі компоненти природного середовища та їх складові, які володіють сприятливими для рекреаційної діяльності якісними і кількісними характеристиками» [2].

С. Шепетюк вважає, що рекреаційні ресурси — це сукупність унікальних явищ природи та історико-культурних і сучасних об'єктів, і відносить до них природні та антропогенні ландшафти, акваторії, маршрути і парки, ландшафти і природно-кліматичні зони [14].

В. Преображенський, І. Зорін, В. Квартальнов, Ю. Веденін вбачають під рекреаційними ресурсами природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, з об'єктами туристичного показу включно, а також інші об'єкти, здатні задовольняти духовні потреби туристів, сприяти відновленню та розвитку їх фізичних сил [4].

О. Любіцева також зауважує, що визначення поняття рекреаційні ресурси можна трактувати доволі широко. Автор зазначає, що рекреаційні ресурси — це об'єкти природи, історії, культури, поточні події, явища, які можуть бути використані у процесі створення і реалізації туристичного продукту, будучи мотиваційною підставою для його вибору, наприклад за видом, сезоном та іншими ознаками [11].

На відміну від вищезазначених авторів, М. Мироненко та І. Твердохлебов визначають рекреаційні ресурси як об'єкти та явища природного й антропогенного походження, які незалежно від характеру мають певну споживчу вартість і використовуються при виробництві туристичного продукту [9]. Розкриваючи зміст рекреаційних ресурсів, останні автори наголошують, що це найважливіша складова рекреаційного потенціалу, котрі завдяки таким властивостям як унікальність, історична та художня цінність, оригінальність, естетична привабливість і цілющо-оздоровча значущість, можуть бути використані для організації різних видів і форм рекреаційних занять.

На думку О. Бейдика, рекреаційні ресурси — сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, які сприяють відновленню й розвитку фізичних і духовних сил людини, її працездатності і за сучасної й перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого і непрямого споживання та виробництва курортних і туристських послуг [3].

І. Смаль розглядає дефініцію «рекреаційні ресурси» як сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних і соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які за сучасної та перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей, використовуються для прямого й опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту [12].

М. Мальська, Н. Антонюк, Н. Ганич вбачають в дефініції «рекреаційні ресурси» специфічні властивості природного середовища, а також їх поєднання, прояви людської діяльності, природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, які є предметами зацікавлення туристів, стимулюють їх до подорожі, здатні задовольнити їхні потреби у відновленні й розвитку фізичних, емоційних та інтелектуальних сил [13].

За трактування М. Боруцака, рекреаційні ресурси — це сукупність природних, створених працею людини та «додаткових» ресурсів для послуг, які охоплюють інфраструктуру району і всі підприємства з прийому та обслуговування туристів [15].

Проблематика визначення цієї дефініції в першу чергу визначається підходами, з яких його можна розглядати. Проаналізувавши визначення, варто відзначити три основні підходи:

I — еколого-економічний (ґрунтується на оцінці споживчої вартості рекреаційних благ і ресурсів);

II — функціональний (розглядає туристичні ресурси з позиції рекреаційних потреб суспільства);

III — територіальний (полягає у визначенні й територіальній локалізації рекреаційних ресурсів та умов). Їх загальна характеристика зведена у табл. 1.

Таблиця 1 — Характеристика дефініції «рекреаційні ресурси»
(розроблено автором на основі [2–4, 9–15])

Автор дефініції, джерело	Визначення змісту	Основна характеристика
Еколого-економічний підхід		
О. О. Любіцева [11]	Об'єкти природи, історії, культури, поточні події, явища, які можуть бути використані у процесі створення та реалізації туристичного продукту, будучи мотиваційною підставою для його вибору, наприклад за видом, сезоном тощо	Об'єкти та явища, які є мотиваційною підставою для створення туристичного продукту
С. П. Кузик [10]	Об'єкти та явища природного й антропогенного походження, які використовують або можуть бути використані для туристичної діяльності	Об'єкти та явища, які використовують для рекреаційної діяльності
М. С. Мироненко, І. Т. Твердохлебов [9]	Об'єкти та явища природного й антропогенного походження, які незалежно від характеру мають певну споживчу вартість і використовуються при виробництві туристичного продукту	Наявність благ як чинника виробництва туристичного продукту
О. О. Бейдик [3]	Сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, які сприяють відновленню й розвитку фізичних і духовних сил людини, її працездатності і за сучасної й перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого і непрямого споживання та виробництва курортних і туристських послуг	Сукупність об'єктів та явищ, що за певних умов можуть бути використані у рекреаційній діяльності
Функціональний підхід		
І. В. Смаль [12]	Сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних і соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які за сучасної та перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого й опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту	Сукупність комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних і соціальних потреб людини
М. Мальська, Н. Антонюк, Н. Ганич [13]	Специфічні властивості природного середовища, а також їх поєднання, прояви людської діяльності, природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, які є предметами зацікавлення туристів, стимулюють їх до подорожі, здатні задовольнити їхні потреби у відновленні і розвитку фізичних, емоційних та інтелектуальних сил	Властивості природного середовища, прояви людської діяльності тощо, які є предметами зацікавлення туристів

Продовження табл. 1

Автор дефініції, джерело	Визначення змісту	Основна характеристика
В. С. Преображенський, І. В. Зорін, В. А. Квартальнов, Ю. А. Веденін [4]	Природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, з об'єктами туристичного показу включно, а також інші об'єкти, здатні задовольняти духовні потреби туристів, сприяти відновленню й розвитку їх фізичних сил	Сукупність об'єктів, здатних задовольняти духовні та фізичні потреби туристів
Територіальний підхід		
М. С. Нудельман [2].	Природні територіальні комплекси, окремі компоненти природного середовища та їх складові, які володіють сприятливими для рекреаційної діяльності якісними і кількісними характеристиками»	Просторова сукупність природних та територіальних компонентів
М. І. Борушак [15]	Сукупність природних, створених працею людини та «додаткових» ресурсів для послуг, які охоплюють інфраструктуру району і всі підприємства з прийому та обслуговування туристів	Сукупність ресурсів, які охоплюють інфраструктуру району
С. М. Шепетюк [14]	Території і акваторії, маршрути і парки, ландшафти і природно-кліматичні зони	Поєднання територіальних компонентів туризму

Виокремлені підходи до визначення дефініції «рекреаційні ресурси» є взаємоповповнюють один одного, оскільки виявлення сутності рекреаційних ресурсів є складною багатоаспектною проблемою, а запропоновані дефініції переважно близькі за формою і змістом.

Логічним продовженням є розкриття змістовного наповнення дефініції «рекреаційні ресурси». Основні змістовні аспекти наведено у табл. 2.

Таблиця 2 — Змістовні аспекти дефініції «рекреаційні ресурси»
(розроблено автором на основі [2–4, 9–15])

Трактування терміну, джерело	Аспекти дефініції «рекреаційні ресурси», що знайшли відбиття у його визначенні									
	Елементи геосистеми	Антропогенна складова	Територіальна визначеність	Регіональний розвиток	Комплекси та їх елементи	Чинники виробництва	Реалізація заходів	Задоволення потреб	Відновлювальна функція	Часова обмеженість
Об'єкти природи, історії, культури, поточні події, явища, які можуть бути використані у процесі створення та реалізації туристичного продукту, будучи мотиваційною підставою [11].	+	+				+	+	+		
Об'єкти та явища природного й антропогенного походження, які використовують або можуть бути використані для туристичної діяльності [10].	+	+				+	+	+		

Продовження табл. 2

Трактування терміну, джерело	Аспекти дефініції «рекреаційні ресурси», що знайшли відбиття у його визначенні									
	Елементи геосистеми	Антропогенна складова	Територіальна визначеність	Регіональний розвиток	Комплекси та їх елементи	Чинники виробництва	Реалізація заходів	Задоволення потреб	Відновлювальна функція	Часова обмеженість
Наявність благ як чинника виробництва туристичного продукту, що є неодмінною їх складовою, яка, залежно від характеру ресурсу, має певну споживчу вартість [9].						+		+		
Природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, з об'єктами туристичного показу включно, а також інші об'єкти, здатні задовольняти духовні потреби туристів, сприяти відновленню та розвитку їх фізичних сил [4].	+	+						+		+
Сукупність природних і соціально-культурних комплексів та їх елементів, що сприяють задоволенню фізіологічних і соціальних потреб людини, відновленню її працездатності і які за сучасної та перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого й опосередкованого споживання та виробництва туристичного продукту [12].	+	+					+	+	+	+
Специфічні властивості природного середовища, а також їх поєднання, прояви людської діяльності, природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, які є предметами зацікавлення туристів, стимулюють їх до подорожі, здатні задовольнити їхні потреби у відновленні й розвитку фізичних, емоційних та інтелектуальних сил [13].	+	+					+		+	+
Сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, які сприяють відновленню фізичних і духовних сил людини, її працездатності та за сучасної й перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого і непрямого споживання та виробництва курортних і туристських послуг [3].	+	+	+				+	+	+	
Природні територіальні комплекси, окремі компоненти природного середовища та їх складові, які володіють сприятливими для рекреаційної діяльності якісними і кількісними характеристиками [2].	+						+		+	+
Сукупність природних, створених працею людини та «додаткових» ресурсів для послуг, які охоплюють інфраструктуру району і всі підприємства з прийому та обслуговування туристів [15].	+	+	+			+		+	+	
Території і акваторії, маршрути і парки, ландшафти і природно-кліматичні зони [14].	+		+							

Проведений аналіз змістовного наповнення дефініції «рекреаційні ресурси» дозволяє визначити її характерні аспекти, серед яких визначними є наявність об'єктів, явищ і подій природного та антропогенного походження. Важливу нішу займають додаткові ресурси, такі як матеріальні, фінансові, трудові та інформаційні, що можуть використовуватися з урахуванням сезону чи специфіки регіону. Крім того, дослідження змістовних аспектів рекреаційних ресурсів дозволяє виявити їх закономірності та чинники функціонування.

Розглянувши основні підходи до визначення сутності рекреаційних ресурсів, приходимо до висновків, що дозволяють нам, виокремивши визначальні характеристики, запропонувати уточнення дефініції «рекреаційні ресурси» — сукупність природних і антропогенних комплексів та їх елементів, що сприяють відновленню й розвитку фізичних, психологічних, духовних сил та працездатності і за сучасної й перспективної структури рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостей використовуються для прямого і непрямого споживання та виробництва курортних і туристських послуг.

Висновки. У процесі дослідження встановлено фактори, що впливають на складність визначення дефініції «рекреаційні ресурси»: по-перше, рекреаційні ресурси — це категорія історична, оскільки залежно від зміни певних історичних умов відбувається поява нових видів рекреаційної діяльності, що, у свою чергу, призводить до змін уявлень як щодо необхідного обсягу ресурсів, що використовуються, так і щодо їх якісного складу та генезису; по-друге, визначення дефініції «рекреаційні ресурси» залежить від рівня організації рекреаційної діяльності і від того, здійснюється вона в межах одного рекреаційного підприємства, рекреаційного району чи рекреаційної галузі в цілому.

У результаті дослідження систематизовано теоретико-методологічні підходи щодо визначення сутності дефініції «рекреаційні ресурси» та виявлено її змістовні аспекти. На основі аналізу зв'язків між дефініціями «рекреація», «ресурси» та «рекреаційні ресурси» й узагальнені існуючих наукових розробок щодо їх змісту уточнено сутність дефініції «рекреаційні ресурси».

Список літератури / References

1. Новий тлумачний словник української мови / укладачі: В. Яременко, О. Сліпущко. К. : Аконтіт, 2000. Т. 2. 912 с.

Yaremko, V., Slipushko, O. (2000). *Novyi tлумachnyi slovnyk ukrayinskoї movy* [New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. Kyiv, Akonit Publ., vol. 2, 912 p.

2. Нудельман М. С. Социально-экономические проблемы рекреационного природопользования. К. : Наукова думка, 1987. 132 с. URL : <https://studfiles.net/preview/5265681/page:4>.

Nudelman, M. S. (1987). *Sotsial'no-ekonomicheskiye problemyi rekreatsiionnogo prirodopol'zovaniya* [Social-economic problems of natural resources management]. Kyiv, Naukova Dumka Publ., 132 p. Available at: <https://studfiles.net/preview/5265681/page:4/>.

3. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування : монографія. К. : Київський університет, 2001. 395 с.

Beidyk, O. O. (2001). *Rekreatsiino-turystski resursy Ukrainy: metodolohiia ta metodyka analizu, terminolohiia, raionuvannia* [Recreational-tourist resources of Ukraine: methodology and methods of analysis, terminology, regionalization]. Kyiv, Kyivskiyi Universytet Publ., 395 p.

4. Преображенский В. С., Зорин И. В., Квартальнов В. А., Веденин Ю. А. Теория рекреологии и рекреационной географии. М. : Наука, 1975. 224 с.

Preobrazhenskiy, V. S., Zorin I. V., Kvartal'nov, V. A., Vedenin, Yu. A. (1975). *Teoriya rekrealogii i rekreatsionnoi geografii* [Theory of recreology and recreational geography]. Moscow, Nauka Publ., 224 p.

5. Верхоглядова Н. І., Письменна О. Б. Класифікація ресурсів та її значення для управління ресурсозбереженням // Інвестиції: практика та досвід. 2015. Вип. 16. С. 27–31. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_16_7.

Verkhohliadova, N. I., Pysmenna, O. B. (2015). *Klasyfikatsiia resursiv ta yikh znachennia dlia upravlinnia resursozberzhenniam* [Classification of resources and their role in resource conservancy management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investment: practice and experience], no. 16, pp. 27–31. Available at : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2015_16_7.

6. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. К. : Знання, 2007. 1072 с.

Zahorodnii, A. H., Vozniuk, H. L. (2007). *Finansovo-ekonomichnyi slovnyk* [Finance-economic dictionary]. Kyiv, Znannia Publ., 1072 p.

7. Апаршина О. І. Методологічні підходи до трактування поняття «ресурсозбереження» // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць ПДТУ у трьох томах. Маріуполь, 2011. Т. 1. С. 156—163.

Aparshyna, O. I. (2011). *Metodolohichni pidkhody do traktuvannia poniattia «resursozberzhennia»* [Methodological approaches to commenting the notion of «resource conservancy»]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti: zbirnyk naukovykh prats PDTU* [Theoretical and practical aspects of economy and intellectual capability: collection of scientific works of PDTU], vol. 1, pp. 156–163.

8. Закаблук Г. О. Теоретичні аспекти соціально-економічного розвитку трудових ресурсів // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2014. № 2. С. 86–93.

Zakabluk, H. O. (2014). *Teoretychni aspekty sotsialnoekonomichnoho rozvytku trudovykh resursiv* [Theoretical aspects of social-economic development of labour resources]. *Derzhava ta rehiony. Ser.: Ekonomika ta pidpriemnytstvo* [State and regions. Series: Economics and entrepreneurship], no. 2, pp. 86–93.

9. Мироненко Н. С. Твердохлебов И. П. Рекреационная география. М. : МГУ, 1981. 207 с.

Mironenko, N. S., Tverdohlebov, I. P. (1981). *Rekreatsionnaya geografiya* [Recreational geography]. Moscow, MGU Publ., 207 p.

10. Кузык С. П. Теоретичні проблеми туризму: суспільно-географічний підхід : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 254 с.

Kuzyk, S. P. (2010). *Teoretychni problem turyzmu: suspilno-heohrafichnyi pidkhid* [Theoretical problems of tourism: social-geographical approach]. Lviv, I. Franko LNU Publ., 254 p.

11. Любіцева О. О., Панкова Є. В., Стафійчук В. І. Туристичні ресурси України : навч. посібник. К. : Альтерпрес, 2007. 369 с.

Liubitseva, O. O., Pankova, Ye. V., Stafiiichuk, V. I. (2007). *Turystychni resursy Ukrainy* [Tourist resources of Ukraine]. Kyiv, Alterpres Publ., 369 p.

12. Смаль І. В. Глобальний і регіональний вектори розвитку туризму // Географія в інформаційному суспільстві : збірник наукових праць. 2008. Т. IV. С. 139–141.

Smal, I. V. (2008). *Hlobalnyi i rehionalnyi vektory rozvytku turyzmu* [Global and regional vectors of tourism development]. *Heohrafiia v informatsiinomu suspilstvi* [Geography in information society], vol. IV, pp. 139–141.

13. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг. К. : Знання, 2008. 798 с.

Malska, M. P., Antoniuk, N. V., Hanych, N. M. (2008). *Mizhnarodnyi turyzm i sfera posluh* [International tourism and services sector]. Kyiv, Znannia Publ., 798 p.

14. Шепетюк С. М. Рекреаційно-туристські ресурси як основа туристично-рекреаційних послуг // Туристична освіта в Україні: проблеми і перспективи : зб. наук. праць. К. : Тонар, 2007. С. 48–54.

Shepetiuk, S. M. (2007). *Rekreatsiino-turystski resursy yak osnova turystychno-rekreatsiinykh posluh* [Recreational-tourist resources as a basis of tourist-recreational services]. *Turystychna osvita v Ukraini: problem i perspektyvy* [Tourist education in Ukraine: problems and prospects]. Kyiv, Tonar Publ., pp. 48–54.

15. Борушчак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів. монографія. Львів : ІРД НАН України, 2006. 288 с.

Borushchak, M. (2006). *Problemy formuvannia stratehii rozvytku turystychnykh rehioniv* [Tourist regions development strategy formation problems]. Lviv, IRD NAN Ukrainy Publ., 288 p.

Цель. *Цель статьи — систематизация теоретико-методологических подходов и уточнение дефиниции «рекреационные ресурсы» с учетом принципов стратегии развития туризма и курортов в Украине.*

Методика. *Основные научные результаты исследования получены с использованием комплекса общенаучных и специальных методов исследования, а именно: теоретического обобщения, факторного анализа (для исследования содержательных аспектов дефиниций «рекреация», «ресурсы», «рекреационные ресурсы»), системного анализа и синтеза (для систематизации теоретико-методологических подходов к трактовке дефиниции «рекреационные ресурсы»), абстрактно-логического метода (для установления связей между дефинициями «рекреация», «ресурсы» и «рекреационные ресурсы») и абстрактно теоретического метода (для обоснования дефиниций, теоретического обобщения и формирования выводов).*

Результаты. *В процессе исследования установлены факторы, влияющие на сложность определения дефиниции «рекреационные ресурсы»: во-первых, рекреационные ресурсы — это категория историческая, так как в зависимости от изменения определенных исторических условий происходит появление новых видов рекреационной деятельности, что, в свою очередь, приводит к изменению представлений как о необходимом объеме используемых ресурсов, так и об их качественном составе и генезис; во-вторых, определение дефиниции «рекреационные ресурсы» зависит от уровня организации рекреационной деятельности и от того, осуществляется она в пределах одного рекреационного предприятия, рекреационного района или рекреационной отрасли в целом. В результате исследования систематизированы теоретико-методологические подходы к определению сущности дефиниции «рекреационные ресурсы» и выявлены ее содержательные аспекты. На основе анализа связей между дефинициями «рекреация», «ресурсы» и «рекреационные ресурсы» и обобщения существующих научных разработок относительно их содержания уточнена сущность дефиниции «рекреационные ресурсы».*

Ключевые слова: *рекреация, рекреационная деятельность, ресурсы, экономические ресурсы, природные ресурсы, рекреационные ресурсы.*

Objective. *The objective of the article is to systematize theoretical and methodological approaches and clarify the definition of «recreational resources» taking into account principles of the Strategy of Tourism and Resorts Development in Ukraine.*

Methods. *The main scientific results of the study were obtained applying a set of general scientific and special research methods, namely: theoretical generalization, factor analysis (for studying the conceptual aspects of the definitions of «recreation», «resources», «recreational resources»), system analysis and synthesis (for the systematization of the theoretical-methodological approaches to the interpretation of the definition of «recreational resources»), abstract-logical method (to establish links between the definitions of «recreation», «resources» and «recreational resources») and abstract-theoretical method (for definitions studying, theoretical generalizations and conclusions generating).*

Results. *In the course of the research, factors that influence the complexity of defining the concept of «recreational resources» are identified: firstly, recreational resources are a historical category, as depending on the changes in certain historical conditions there is the emergence of new types of recreational activities, which in turn leads to changes in visions of the required amount of resources used, and about their qualitative composition and genesis; and secondly, the definition of the concept of «recreational resources» depends on the level of organization of recreational activities, and from that whether it is carried out within a single recreational enterprise, recreational area or recreational industry as a whole. The study systematizes theoretical and methodological approaches to the definition of the nature of the concept of «recreational resources» and reveals its conceptual aspects. On the basis of the analysis of links between the definitions of «recreation», «resources» and «recreational resources» and generalization of existing scientific development results as for their content, the nature of the definition of «recreational resources» is specified.*

Key words: *recreation, recreational activity, resources, economic resources, natural resources, recreational resources.*

Надійшла до редакції 28.11.2018